

VÓÓR 1 JUNI NIEUW BELEID IN ACTIEPROGRAMMA

Evaluatie RIVM: vervuiling door mest blijft te hoog

Het Nederlandse mestbeleid van de afgelopen jaren heeft gefaald. De toepassing van het mineralen-aangiftesysteem MINAS, de mestafzetovereenkomsten en de dierrechten hebben wel geleid tot een vermindering van het overschot aan fosfaat, nitraat en stikstof, maar niet voldoende. De aangetroffen hoeveelheden in grond- en oppervlaktewater zijn nog steeds te hoog. Dat blijkt uit het evaluatierapport 'Mineralen beter geregeld', dat is opgesteld door het Milieu & Planbureau van onder meer het RIVM, LEI en Alterra. Doordat het Europese Hof in oktober vorig jaar al oordeelde dat Nederland het mineralenbeleid anders moet gaan invullen, zal na 2006 een nieuw mestbeleid op poten worden gezet. Dit beleid wordt deze maand nog vastgelegd in het Derde Actieprogramma, zei staatssecretaris Van Geel (VROM) tijdens de presentatie van de Miliebalans (zie pag. 9).

Door het mestbeleid en de inspanningen van de landbouwsector daalde het overschot aan fosfaat en stikstof in oppervlaktewater en nitraat in het grondwater tussen 1997 en 2002 met 30 procent. Maar de Europese en de daarvan afgeleide Nederlandse normen zijn strenger. Zo mag in grondwater 50 milligram nitraat per liter zitten en in oppervlaktewater 2,2 milligram, maar deze waarden worden vooral in de door landbouw beïnvloede zandgebieden van zuid- en oost-Nederland overschreden. De fosfaatsnorm voor oppervlaktewater (0,15 milligram per liter) wordt in de zandgebieden gemiddeld wel gehaald, maar lokaal komen nog overschrijdingen voor.

Ruim de helft van het landbouwareaal is nu verzadigd met fosfaat. Door de afname van het fosfaatoverschot is het tempo van fosfaatophoping in landbouwbodems de laatste jaren verminderd, maar het proces gaat nog steeds door. Hierdoor is de fosfaatbelasting van sloten en beken niet afgenomen. Effectgerichte maatregelen, zoals bufferstroken, zuivering en baggeren, leiden tot onvoldoende resultaat om de huidige effecten van eutrofiëring kosteneffectief te bestrijden.

Nederland kreeg de afgelopen jaren een uitzonderingspositie in Europa en mocht in plaats van het 'gewone' Europese mestbeleid het eigen MINAS-beleid voeren. In oktober vorig jaar deed het Europese Hof al de uitspraak dat Nederland af moest stappen van MINAS. Nu blijkt dat het gevoerde beleid niet voldoet, lijkt het onontkoombaar dat het

beleid moet worden omgegooid. Nederland heeft al besloten om in 2006 over te stappen van MINAS naar een stelsel van gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat. Tot die tijd blijft MINAS van kracht en worden de verliesnormen voor stikstof en fosfaat getemporeerd. De stikstofnormen voor bouwland worden met circa 20 kilo per hectare versoepeld. Uit de evaluatie blijkt dat de verliesnormen voor bouwland en grasland op zandgrond juist aangescherpt moeten worden.

Of de Europese Unie hiermee akkoord gaat, is onduidelijk. De komende twee jaar moet Nederland onderhandelen met de EU over het derde actieprogramma inzake de implementatie van de Nitraatrichtlijn en de

onderbouwing van het derogatieverzoek. Omdat het eerste actieprogramma in het verleden al is afgewezen en Nederland nog steeds het hoogste stikstofoverschot van de EU heeft, is de onderhandelingspositie moeilijk. De onderbouwing van het nieuwe stelsel zal volgens de samenstellers van het evaluatierapport helder, eenduidiger en bondiger moeten zijn dan bij MINAS.

Het risico bestaat dat EU-commissaris Walström (voor de tweede keer) naar het Europees Hof stapt om Nederland in gebreke te stellen. Het Hof kan een boete opleggen van 250.000 euro per dag dat niet aan de normen wordt voldaan. Een andere mogelijkheid is dat Walström Nederland soepeler behandelt en de normen verruimt van 170 kilo stikstof per hectare naar 250 kilo. Walström heeft de laatste mogelijkheid afhankelijk gesteld van de uitkomsten van het evaluatierapport, en die zijn niet gunstig. RIVM-directeur Van Egmond stelde dat zijn instituut nog niet alle verschillende beleidsvarianten had doorgerekend, maar dat de veestapel met minstens tien procent zou moeten inkrimpen om de hoeveelheid mest voldoende te verminderen.

Overigens is niet iedereen ontevreden met de strengere normen voor mest. Toen het Europese Hof in oktober vorig jaar oordeelde dat het Nederlandse mestbeleid niet voldeed aan Europese normen, reageerde de VEWIN enthousiast. De toename van meststoffen in grond- en oppervlaktewater maakt het produceren van drinkwater moeilijker en dus duurder. Ook de Stichting Natuur en Milieu en Reinwater reageerden enthousiast.

Hoewel de hoeveelheden fosfaat en stikstof in het oppervlaktewater dalen, zijn de negatieve effecten van de eutrofiëring door deze meststoffen nog steeds te zien, onder andere aan de Noordzeestranden: schuim door afstervende algen (foto: Ruud Pleune).

